

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 ft — kr
Fél évre 3 ft — kr
Negyedévre 1 ft 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői iroda

és
kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető kö-
zlemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Az orvosi kongresszus előtt.

(E.) Szeptemberben fővárosunkban az idei kongresszusok egyik legfontosabbikát tartják meg.

Összegyűlnek majd az ország minden részéből orvosaink, hogy több napot igénybe vevő tárgysorozat mellett meg-hányják-vessék közegészségügyi állapo-tainkat, tanácskozzanak a teendők felett és kritikát mondjanak egészségügyi tör-vényünk 20 éves fennállásának ered-ményeiről.

Nem is kell mondanunk, hogy e kongresszus azért egyike a legfontosab-baknak, mert az egészségügy az állami és társadalmi élet egyik számottevő té-nyezője és lételünknek egyik alapfel-tétele.

Természetesen a kongresszus tárgy-sorozatának is legnagyobb részét a gyógyis-mé terén elért eredmények be-mutatása képezendi; ezek felett bírálatot nem mondhatunk, ez a szakkörök fel-adata, de vannak a tárgysorozatnak adminisztratív irányu pontozatai is és ezek azok; melyek minket érdekelnek és melyekhez az adminisztráció érde-

kében hozzászólani kötelességünknek is-merjük.

Bírálat tárgyat képezendi min-denestire első sorban is az 1876. évi XIV. t.-cikknek — egészségügyi tör-vényünknek — eddigi végrehajtása és az eddigi eredmények méltatása. Sajnos, itt előre is jelezhetjük, hogy a kongress-zus bírálata e téren nem fog nagyon kielégítő lenni, ami természetes is, mert egészségügyi törvényünk nekünk még rossz; most, husz évi tapasztalat után, bátran elmondhatjuk, hogy az nem nekünk való, nem mintha magában véve nem helyes irányelveket tartalmazna és sok üdvös intézkedést, hanem azért, mert e törvény nem számolt a lakos-ságnak sem kulturális, sem vagyoni vi-szonyaival, némely részben pedig telje-sen végrehajthatatlan.

E törvény humánus és az egyes köz-reműködését igénylő intézkedéseivel oly népnek való, mely anyagilag jó létű és kellő miveltséggel bír a törvény ren-delkezéseit meg is érteni, de — sajnos — mi ettől még távol állunk. Mig ná-lunk minden egyes járványos beteg vagy járványban elhalt egyén lakóházát

karhatalommal kell izolálni, a törvény minden egyes intézkedését hatósági közbelépéssel érvényesíteni, az egyesek közrehatása és közreműködéséről pedig még szó sem lehet: addig a törvény betűje csak írott malaszt marad. De vi-szont a kultúra hiánya egy jó törvény egészséges működését csak is egy ideig késlelteti, mert a művelődés folyton ha-lad és ennek haladásával tart lépést a lakosság értelmi körének tágulása is; ezért egy jól megszerkesztett törvényt e czélből módosítani, csak visszaesés volna és az volna törvényünk modosi-tása is.

Az tehát, hogy egészségügyi törvé-nyek kulturánknak meg nem felel, ezt jóval meghaladta csak ideiglenes baj és ezen segíteni lehet az adminisztratív teendők felaprózásával, a törvény-ben követelt cenzurális közigazgatási hatáskör decenzurálisával. Így addig is, míg e törvény teljesen át meg át hatja a társadalmat, míg a művelődés haladása a törvény megértését is lehetővé teszi, a jelenben nagyon is központosított közigazgatási hatáskörben a helyi kö-zegekre való áthárításával volna e

TÁRCZA.

Ahol te jársz . . .

A kuruez nótákból.

Ahol te jársz: rózsá fakad
A nyomodba,
A gyalogút mintha merő
Virág volna.

Ahol te jársz: gyöngyöt gázol
Piczi lábaid
S mintha zengő angyalszárnyak
Csattognának.

Ahol te jársz: megáll a nap
Csudát látva
S ezer szemmel ragyog le rád,
Mint a páva.

S míg a te kis harmlábad
Tovalebben:
Tovaszáll a nap is, csakhogy —
Fényesebben.

Endrődi Sándor.

Julesa szól anyámnak . . .

Julesa szól anyámnak: „Ugyan minek szó már
Édes asszonyonénem?
Ej, ha én úgy volnék, bizony világomat
Szép csöndesen elném!
Hiszen kigyelmednek annyi már a vászna:
El se fér ma-holnap a kis kamarába!”

„Sok virágos abrosz, sok szép törülköző
Kell egy úri háznál!
Hát szakajtó kendő! . . . Tudom, áld is érte
Egy gyöngy virágszál!
Valami azt sügja anyai szívemnek:
Házasodik Lajos! . . . Szövők a menyemnek.”

Pósa Lajos.

Az én dolgom a Pesti Naplónál.

Jókai Mórtól.

Most is edesen gondolok vissza azokra a
szép, csendes időkre, amiket úgy hívunk,
hogy Bach-korszak.

Schmerlingnek sikerült a Bach elődeit
rehabilitálni.

A Bach és a Schmerling éra úgy áll
egymás mellett, mint a Nirvána meg a
Dante pokla: amott a semmivéporlás elmál-
lasító lassu zsidbadása, emitt a torturák
minden fajtájának keresztülpróbálása.

A magyar újságírónak a Bach idejében az
volt a jelszava: „ne szólj szám, nem fáj fe-
jem”. Schmerling uralmában meg az, hogy:
„ha szólsz is megbánod; ha nem szólsz is
megbánod”.

Az ötvenes években lélekzetet venni min-
den honpolgárnak, rang- és faj- különbség
nélkül, teljesen szabad volt, de már a lé-
lekzetet vissza is lehelleni, úgy, hogy ennek
hangja is hallható legyen, csupán a magyar
ó-konzervatívoknak. A többi mind „mundtolt”

volt. (Nincs erre — ne is legyen — ma-
gyar szó.)

Dicséretükre legyen mondva, ezt a jogu-
kat fel is használták. Szidták a kormányt
nemesak Budapesten, de még odafent Bécs-
ben is.

A magyar ó-konzervatívok lumene volt
Ürményi József. A magyar nemzeti ellen-
zék egyedüli látható feje. Ahhoz ragaszkod-
tunk, mint a horgas atómusok, mi többi
szétzúllott magyar hazafiak: Kemény
Zsigmond, Csengery Antal, Kazinczy Gábor,
Szilágyi Sándor, magam is.

Egész legendakör képződött az alakja
kötül.

Hogy figurázta ki a bécsi Hofburg fényes
udvari báljában a mindenható Bach minisz-
tert, fenhargon kérdezve tőle: „Nun lieber
Herr Doktor (!) was haben Sie neues vor,
um Ungarn zu beglücken?” Hallatlan me-
rénylet!

De hasonló merészség volt, amikor Ür-
ményi József a budai várban a helytartó
által adott udvari bálon odaplántálta magát
a legelső hivatalnokvezér elé, hátat fordítva
felé, úgy, hogy a két kezét a két frakkzár-
nyának zsebébe mélyesztve, ő nagyméltósá-
gát teljesen elnapsötétítette. Ezért felsőbb
rendeletre meg is kellett duellálnia a deho-
nestált kegyelmes urnak Ürményivel s sze-
rencse, hogy a pisztolyok lojálisok voltak.

hiány pótolandó. Fejlesztendő és bővítenendő volna a járási orvosok hatásköre, a kórorvosok helyi intézkedési joga. Az egészségügyi helyi bizottságok jogai és kötelességei ideiglenesen a kórorvosokra volnának ruházandók, mert épp az a bökkenő, hogy míg most épp a falusi népesség alacsony műveltségi fokánál fogva a bizottságok csak névleg léteznek, gyakorlatilag pedig nem fejtenek ki semmi tevékenységet, a kórorvos ténykedési köre szerfelett kicsiny, gyors közbelépésre alkalmatlan.

Ideiglenes intézkedésekkel tehát, mint látjuk, az egészségügyi törvény végrehajtását gátló kulturahiány pótolható; nagyobb azonban azon akadály, mely a lakosság szegénységében rejlik és gátolja a törvény végrehajtását.

Naponként látjuk, hogy míg a járási és kórorvosok teendői mindinkább terhebbekké válnak, a terhek növekedésével nem áll arányban dotatiojuk. Alig fizetésnek nevezhető illetményenyl honorálva fárasztó, felelősségteljes hivatása mellett nem csodálhatjuk, ha a pályára kevesen vágyódnak és járási meg kórorvosi állások néha hónapokig, de talán évekig is üresen állanak.

A törvény szerzői annak megalkotásakor feltételezték azt, hogy az orvosok fizetésük mellett kellő és busáson jövedelmező magánpraxist fognak folytatni, mert azt hitték, a lakosság szívesen fog áldozni egészségé megóvásáért; — de épp ez volt az, amiben leginkább csalódtak; — népünk szegény, az orvosi látogatást fizetni nem tudja és hatósági orvosaink azon fizetésből kell, hogy éljenek, mely eredetileg csak azon célból alkottatott,

hogy működésüknek állandó jelleget biztosítson.

A nép szegénysége a főoka tehát az 1876 évi XIV. t-cz hézagos végrehajtásának; ezen pedig már csakis törvényhozási uton, vagy államosítás, vagy a vármegyék dotációjának emelésével lehet segíteni; de legyen e kettő között az újításnak bármelyik is az alapja, csak legyen gyors az intézkedés, mert népességünk egészségi viszonyai irányadók jövő fejlődésünkre nézve, az egészségügyi törvény 20 éves gyakorlata pedig már is azt bizonyítja, hogy ezen törvényen segíteni kell, ezt megkívánják mai egészségügyi viszonyaink.

Mint látjuk, az orvosi kongresszusnak a szakismeretek terjesztésén kívül fontos teendőit képezendi az egészségügyi közigazgatási részének megvitatása is. Hisszük tehát és reméljük, hogy derék orvosaink e téren is számottevő határozatokat hozandának és életképes indítványaikkal fel fogják kelteni az intéző köröknek, a törvényhozásnak figyelmét arra, hogy az egészségügyi törvény kellő végrehajtását gátló kulturahiány és a népesség mostoha anyagi helyzete más körbe vágó intézkedésekkel pótolassék és a nép a törvény szelleme szerint igazgattassék az egészségügyi téren is.

Tegyék meg ezt, és a kongresszus a millenáris évhez méltó lesz

A felesleg.

Budapest, aug. 26.

A Bánffy-miniszterium, illetve Lukács László pénzügyminiszter, a képviselőháznak a nyári szünetek után szeptember elején tartandó első ülésében be fogja terjeszteni

az 1897. évi költségeloirányzatot. Napirendre ugyan a büntető-perrendtartás van kitűzve, de mielőtt ennek tárgyalásához fogna a ház, megtartja idei expozéját a pénzügyminiszter és a képviselőház elé terjeszti a jövő évi költségvetést.

A költségvetés — mint a „Pester Correspondenz“ révén értesülünk — körülbelül akkora felesleggel záródik, mint az idej. jóllehet az egyes tárczák kiadási tételei részben tetemesen emelkedtek. A költségvetésben legérdekesebb az időpont, melyben az a ház elé kerül. Szeptember elején még soha sem volt a képviselőház előtt költségvetés és ha a pénzügyi bizottság szorgalmasan dolgozik, a büntető-perrendtartás tárgyalásának megszakításával már szeptember közepén megkezdí a ház a költségvetési vitát. Második érdekes mozzanata lesz a pénzügyminiszter expozéja, aki ez alkalommal nyilatkozni fog a vám- és kereskedelmi szövetség megújítása tárgyában folytatott alkudozások előrehaladásáról. Hir szerint Horánszky Nándor képviselő röpiratára is reflektálni fog a pénzügyminiszter ur s ezért mindenütt feszült várakozással tekintenek nyilatkozatai elé.

Az agrárbank mezőgazdasági hitelegylete.

Budapest, 1896. aug. 26.

A gazdaközönség régi panasza az, hogy míg a kereskedő és iparos rövid lejáratu kölcsönökhöz aránylag olcsón és könnyen juthat, addig a földbirtokos és bérlőnek az ilyenü hitel épen nem, vagy csak súlyos feltételek, betáblázás stb. mellett áll rendelkezésére.

A „Magyar Agrár- és Járulékbank“ ezen a hiányon óhajtott segíteni akkor, amikor a közelmúltban az „Országos mezőgazdasági hitelegylet“ szervezte.

A hitelegylet földbirtokosok és bérlőknek rendszerint egy aláírással váltókra ad kölcsönt, melynek kamatlábát ma a bank 5 $\frac{1}{4}$ %-ban állapította meg. Oly alacsony ka-

E kiváló tekintélynek auguriuma alatt mi, fent elsorolt cidevans rebellisek, egy merész vállalatot kezdtünk, a „Nemzeti Könyvtár“ kiadását. Régi krónikáknak, magyar közéletnek megörökítése volt benne a főczél. Sok nagybecsű munka lett ott összehordva, többek között Cserey Mihálynak nagy érdekű erdélyi korrajza. Ennek a befolyása alatt született meg Szigligeti „Béldi Pál“ drámája s nekem is több regényem. (Erdély aranykora Török világ Magyarországon, Kétszarvu ember.)

Később ezen a félig taposott ösvényen át megnyílt az út egy rendes napilaphoz, amelynek koncesszióját a derek idős Emich Gusztáv tudta megszerezni a maga firmájának. Ez volt a Pesti Napló.

Csak két lap van még mai nap életben, amely a távol Bach-korszakban merészkedett megszületni: mindakettőnek én voltam a keresztapja: a Vasárnapi Ujság és az Ústökös, napilap csupán a Pesti Napló. Ez képviselte egyedül a magyar nemzeti szellemet.

Szerkesztője volt Török János. Az egyedüli pesszibilis szerkesztő széles e Magyarországon. Minden egyéb publicista terhelve volt a kormánykörök előtt. Hissz én nekem magamnak is csak úgy lehetett két éven át a Vasárnapi Ujságot szerkeszteni, hogy Pákh Albert lett megnevezve felelős szer-

kesztőnek; az pedig Graefenbergben üdült nehéz betegségéből s minden héten üres lapot küldtünk fel hozzá, azt visszaküldte az aláírásával ellátva s arra nyomtattuk a cenzornak benyújtandó számot.

Tehát a Pesti Napló munkatársa voltam én is.

Igaz, hogy csak a vonal alatt. A tárczájában jött a regényem.

Az első regényem, mely azzal a vakmerő furfanggal jött létre, hogy naponkiut egy tárczára valót irtam meg belőle, a következő napra való még csak a fejemben volt meg. Könnyen beletörhetett volna a késem. Ez a regényem volt az Egy magyar nábob. Szép honoráriumot kaptam érte: a Pesti Naplótól ezer forintot. Rengeteg pénz volt ez akkor! Kivált nekem. Nem is tudtam volna mire elkölteni, ha a svábhegyi telket (egy elhagyott kőbányát) meg nem vettem volna rajta. Hanem ez csak még felét adta ki a vételárnak; hogy a másik fele is megkerüljön, nem volt mit tennem más, mint a jó Magyar Nábob örököséből egy másik regényt leszármaztatnom; ekként támadt a Kárpáti Zoltán.

Ezért is megkaptam — előre — a szép ezer forintokat Emichtől. S aztán irtam ezt is, egyik tárczát a másik után, a Pesti Naplóba, nem aggódva a jövedelmek miatt.

Hanem ennél aztán csakugyan utólért a nemezis.

Az új telkemen galagonyabozót-irtás közben a jobbkezem hüvelykujjának a körme alá szuródott egy tövis, beletört a hegye, az ujjam meggyült, nem tudtam a tollat fogni: a tárcza elmaradt a lapból.

De másnap már ott volt a szerkesztő kegyetlen fulminatóriuma az asztalomon:

„Hallja az ur! vagy regényt írjunk, vagy paszulyt öntözzünk! Ha fölvetta az ur az árát, írja meg az aequivalensét!“

Én aztán mit tehettem? Török Jánosnak igaza volt. Irni kellett. Irtam a folytatást balkézzelem. Ha a tisztelt olvasó talál valami nevetni való furesát ebben a regényben, gondoljon rá, hogy én azt balkézzelem irtam, a jobbkezem hüvelykét az alatt fű-főzetbe áztatva.

De hát én még most is visszagondolok erre.

S most, amikor már nevezetes ember lettem, akinek hírnevét a filloxerák, szőlőmolyok és firkáló férgek milliói hirdetik s körüljárók viruló telkemben, gyönyörködve gyümöleszterhelte fák, bokrok és szőlők ismerős világában: mindig eszembe jut, hogy én ennek az alapját a jó Pesti Naplónak köszönöm. Adjon az Isten neki is még sok időközön át bőséges szüretet!

matlábra tehát, amilyenért eddig a közép gazdasztály egyáltalán nem kapott kölcsönt és oly könnyű feltételek mellett, amelyekről eddig nem is hallottunk. Nagyon természetes, hogy bár maga a hitelegylet a legnagyobb körültekintéssel van szervezve, szemben az egy aláírással váltóval, bizonyos garanciákra, biztosítékokra van szükség, hogy az intézményt nagyobb veszteségek nem érik.

Ezt a biztosítékokat első sorban magának a gazdaközönségnek egy bizonyos szervezetbe való tömörülése adhatja meg.

Ez a szervezet az „Országos mezőgazdasági hitelegylet.”

A kölcsönvevők a hitelegylet tagjai, akik bizonyos autonóm szervezettel bírnak és a kebelökből alkotott hitelengedélyező bizottság útján maguk szavazzák meg a hiteleket.

Felkértek egyúttal az összes vármegyei gazdasági egyesületek, hogy vidékükre egy véleményező bizottságot alakítsanak, amelyeknek útján a legjobb információk állnak az egyes gazdák hitelképessége tekintetében a hitelegylet rendelkezésére.

Már maga a hitelengedélyezés e módja is tehát a legnagyobb biztonságot nyújtja.

Ezenfelül a hitelegylet egy tartalékalapot képez, a tagok korlátolt s a kölcsönök 10%-ig terjedő felelősségének igénybe vételével.

Minden kölcsönből ugyanis a bank 5%-ot visszatart a tartalékalap javára, amelyhez maga is fokozatosan 100,000 forinttal járul. Ezenfelül a kölcsönvevő még 5%-ig marad felelős.

A tartalékalap részére visszatartott 5% azonban a tag tulajdona marad, neki a kölcsön törlesztése után visszafizettetik, sőt az ő javára 4%-ot kamatozik. Téves tehát az a felfogás, hogy a tartalékalap részére visszatartott 5% a kölcsönvevőre nézve elvesztett és a kamatot drágítja.

Lássuk a példáit. Valaki 10,000 ft kölcsönt vesz fel a hitelegylet útján. Ezután fizet egy évre 250 ft kamatot. 5%, vagyis 500 ft-ja visszatartatik a tartalékalap javára; ez az összeg a félnek 4% kamatot hoz, vagyis 20 ft-ot. Tehát a kézhez vett 9500 ft után nem 525 ft, hanem csak 505 ft kamatot fizet és mindenki egyszerű számitással meggyőződhetik, hogy ezen 505 ft a tényleg kézhez vett 9500 ft-nak 5³/₁₀%-át képezi.

A tartalék képezésére levont 5%-ot csak abban az esetben lehetne a kölcsön kamataihoz számítani, ha ezen befizetett 5% a hitelegyleti veszteségnek fedezésére fordítottván, a kölcsönvevőre nézve elvesznék. Ámde az „országos mezőgazdasági hitelegylet” szervezete oly biztonságot nyújt, hogy azt veszteségek előreláthatólag nem fogják érni.

Tulzottak és félreértésen alapulóak tehát azok a hírek, melyek ebben az irányban különösen a pestmegyei gazdasági egyesület révén szárnyra keltek. Amint pedig a ma még csak központi szervezet megerősödik, a bank az intézménynek egyes vidékekre való decentralizációját tervezi, hogy ez által is eleget tegyen ebben az irányban már több gazdasági egyesület óhajának.

Gazdakongresszus.

Budapesten 1896. évi szeptember 17—20. napjain tartja meg a nemzetközi gazdakongresszus üléseit. A kongresszus tervezete és tárgyáról közöljük a következőket:

1. A kongresszus rendezése és

czi me. A földművelésügyi m. kir. miniszter 1896. évi szeptember hó 17—20. napjain Budapesten kongresszust rendez, melynek czime: Nemzetközi Gazdakongresszus.

2. A kongresszus tartama. A kongresszus 4 napon át tart. Az alakuló diszülés szeptember 17-én délelőtt tartatik, mely után a szakosztályok azonnal megkezdik működésüket, s azt 18. és 19-én folytatják és befejezik. A záróülés 20-án lesz, mire a kongresszus külföldi tagjai részére szeptember hó 20. és 21-én a mezőhegyesi m. kir. ménesbirtok megtekintésére tanulmányi kirándulás rendeztetik.

3. A kongresszus tárgya és czélja. A gabona árnyatlása világszerte súlyos helyzetbe juttatván a mezőgazdaságot, a kongresszus kizárólagos czéljául tűzi ki a gabona árnyatlásának okait kutatni és azon eszközöket keresni, melyekkel ezen segíteni lehetne. A tárgyalás három szakosztályban történik; az I. szakosztály a termelés, a II. szakosztály a kereskedelem és közlekedésügy, a III. szakosztály a vám- és hitelügy kérdéseit tárgyalja.

4. A kongresszus tagjai. A kongresszus tagjai kül- és belföldiek és pedig: 1. A meghívott külföldi kormányok és testületek, valamint egyes meghívott szakemberek. 2. Az érdekelt magyar miniszteriumok kiküldött képviselői. 3. A magyar tudományos akadémia, az országos magyar gazdasági egyesület, az országos gazdakongresszus, vidéki gazdasági egyesületek és más testületek kiküldöttjei: a székesfőváros, a magyar közgazdasági társaság képviselői. 4. A földművelésügyi miniszter által meghívott tagok.

5. A kongresszus nyelve. A kongresszus hivatalos nyelve a magyar; azonban tekintettel annak nemzetközi jellegére, a tagok a főbb európai nyelvek bármelyikén előterjeszthetik munkálataikat és szólhatnak az üléseken. A szakosztályi ülések határozatai a záró ülésen magyar, francia, német és angol nyelven fognak kihirdettetni.

6. A tagok jogai. A tagok jogosítva vannak az összes ülésekben való részvételre, felszólalásra és szavazásra, valamint előadások tartására is, mi iránt a kongresszust megelőzőleg kiadandó napirend határozatai irányadók. A tagok a kongresszusi kiadványokat ingyen kapják, az országos kiállításba a kongresszus tartama alatt szabad bemenetet nyernek és a székes főváros közintézményeit ingyen tekinthetik meg. A Mezőhegyesre tervezett tanulmányi kirándulásban csak a külföldi és a földművelésügyi miniszter által külön meghívott belföldi tagok vehetnek részt. A kongresszusi disz- és szaküléseken külön kijelölt helyeken igazolvány kivételével vendégeket megjelenhetnek a kongresszusi tagok hozzátartozói és más a tárgyalások iránt érdeklődők, de ezek sem föl nem szólhatnak, sem tagsági jogot nem gyakorolhatnak.

7. A kongresszus előkészítése és rendezése. A kongresszus összes ügyeit intézik: a) a végrehajtó bizottság; b) a rendező bizottság; c) a kongresszusi iroda.

8. A végrehajtó bizottság. A végrehajtó bizottság a földművelésügyi miniszter elnökelete alatt készíti elő a kongresszust és fogantatja mindazt, mi czéljának előmozdítására alkalmasnak tart. A végrehajtó bizottság tagjai: a belügy-, pénzügy- és kereskedelemügyi miniszteriumok egy-egy képviselője; az országos statisztikai hivatal igazgatója; a székes főváros egy, az országos magyar gazdasági egyesületek három, az országos gazdakongresszus egy, a magyar tudományos akadémia egy és a közgazdasági társaság egy kiküldöttje; a földművelésügyi miniszterium kebeléből az államtitkár, egy osztálytanácsos, a földművelésügyi miniszter kiállítási irodájának igazgatója, a kongresszusi főtákar — ki egyúttal a végrehajtó bizottság előadója, — végül a kongresszusi titkárok, kik a jegyzőkönyvet vezetik.

9. A rendező bizottság. E bizottságnak feladata a végrehajtó bizottság által előkészített kongresszus külső sikerét bizto-

sítani. Ez gondoskodik a tagok fogadtatásáról és kivánt elhelyezésükről, nemkülönben itteni idejük megfelelő felhasználásáról is. Gondoskodik a tanácskozási termekben a megfelelő rend és esendről s a kongresszusi tagok társas összejövetelei és kirándulásainál a vezetői tisztet gyakorolja. A rendező bizottság tagjait a földművelésügyi m. kir. miniszter jelöli ki.

10. A kongresszusi iroda. A kongresszusi iroda személyzetét a földművelésügyi m. kir. miniszter nevezi ki. Ez iroda végzi az összes irodai teendőket, ez küldi szét a meghívókat, intézi a levelezéseket, nyomda alá készíti a kongresszusi munkálakat és általában fentartja a kapcsolatot a végrehajtó bizottság és a kongresszus tagjai között. Minden a kongresszust érdeklő beadvány vagy közlés az irodához intézendő. A kongresszusi iroda élén áll mint főnök a kongresszusi főtákar, ki a földművelésügyi m. kir. miniszter utasításai szerint hajtja végre a végrehajtó bizottság határozatait. Működésében támogatják a titkárok, kiknek egyike egyúttal a háznagy teendőit végzi. Az iroda munkálkodásában a kongresszus ideje alatt részt vesznek a tiszteletbeli titkárok is.

11. A kongresszus szervezete. a) Az elnökség: A kongresszus összes ügyeinek élén a földművelésügyi m. kir. miniszter áll mint elnök, mellette mint alelnök az országos gazdasági egyesület elnöke és a földművelésügyi államtitkár működnek. Az elnök távollétében az elnöki szék az elnök által erre felkért alelnök foglalja el. A végrehajtó és rendező bizottság bármely határozata csak az elnök ellenjegyzése által válik érvényessé. A szakosztályok megnyitására az elnök küld ki egyes tagokat. b) Alakuló diszülés: Az alakuló diszülést az elnök nyitja meg s jegyzőkönyv vezetésére, valamint annak hitelesítésére 4—4 tagot küld ki. Ezek után a főtákar bejelenti a jelenlevő kormányküldötteket és felolvassa a bejelentett kongresszusi tagok névsorát, erre az elnök kihirdeti a kongresszus tartamára megválasztott diszelnökök és a tiszteletbeli tisztviselők neveit, esetleg egyik kongresszusi tag által a kitűzött kérdést tárgyaló előadót, végül bejelentetik a szakosztályi ülések megkezdésének ideje s a tárgyalások helye, minek megtörténte után elnök a diszülést bezárja. c) Záróülés: A záróülésen be lesznek mutatva az egyes szakosztályok jelentései és esetleges határozatai, melyek el- vagy el nem fogadása fölött az összes ülés dönt. A záróbeszéd meghallgatása után elnök berekeszti a kongresszust. d) Szakosztályi ülések: A kongresszus három szakosztályban működik. A szakosztályi üléseket az elnök által e célból kiküldött tag nyitja meg s tájékoztató jelentése után a kiküldött jegyző által a jelenlevő szakosztályi tagokat számba veszi és azok sorából ad hoc elnököket hoz javaslatba. e) Bizottsági tárgyalások: A szakosztályok egyes kérdések alaposabb előkészítése vagy megvitatása végett kebelökből esetleg bizottságokat is küldhetnek ki, ezek azonban kötelesek munkálkodásukat oly időben elvégezni, hogy javaslatuk felett az illető szakosztály a záróülést megelőző napon még határozatot hozhasson. A szakosztályok határozatai azok elnökei és jegyzői által aláírva a főtákarhoz adandók be, ki erről az elnöknek jelentést tesz, aki intézkedik, hogy a javaslatba hozott határozatok egyik általa kijelölendő kongresszusi tag által az összes ülésen előterjesztessenek.

Levelezés.

A vizaknai élet szanáelőja, tisztújítás és orsz. képviselőválasztás ügyében néhány őszinte szó.

1890. szeptember 13-án történt meg Vizaknán az általános tisztújítás, minek folytán a hat év jövő hó 13-án kitelven, alig 24 nap múlva tiszt restauráció lesz városunkban.

Ősi kis városunk válságos helyzetben van; jövője tán soha sem függött annyira egy

tisztújítástól, mint a bekövetkezendőtől. Mivel Vizaknán valóban sok baj van és egészségtelen állapot, mit elősorol részben e becses lap 58-ik számában „Vizaknai élet” czim alatt általam igen tisztelt d. levelező ur is.

Nem egészséges állapot, miszerint már „hónapok óta háznak, hogy polgármesterjelöltet állítsanak a jelenlegi ellen!” —

Nem egészséges állapot, hogy a város kasszája két versben is oly állapotban volt, miszerint 3—4 ezer forintot — hogy kisegitve legyen — a város tisztelt polgármesterének kellett váltóra a saját nevére fölvenni; sőt már egy évtől fogva 2—3 hónapig még a magisztrátusi hivatalnokokat sem tudja néha-néha kifizetni havi fizetésüket illetőleg! — —

Nem egészséges, hanem beteges állapot, ahol „aljas vadaskodás és piszkos följelentés” is történik! — —

Sok mindent hozhatnak én is föl a fenn említettekhez, de sértőnek tartom a világ elé tárnai szomorú, beteges állapotainkat s így kompromittálni egy várost, annak tanácsát, vezér-férfiát s ez által kimondani, hogy azok annyira elvesztették a közbizalmat; annyi higgadság s a közjó iránt annyi jó akarattal, kötelesség-tudással nem bírnak, hogy a város beteges állapotait szanalják.

Meg van a jó akarat, erő, képesség, csak egy akaratra kell jönnünk, egyesíteni kell erőnket s jó indulatainkat.

Bajainkat ismerjük mi és ismeri a világ . . .

Többen komolyan el is határozták félretenni mindent, ami félre teendő, egymással tárgyilagosan megbeszélni a bajokat és azokat keblileg orvosolni; a város jövőjét s felvirágzását mindenképp biztosítani. Erős a reményünk, hogy a vármegye is bennünket jóindulata törekvéseinkben gyámolítani fog!

1. Ami a tisztújítást illeti, azt végrehajthatjuk békésen s közmegelegedésre.

Embereink vannak; csak mindeniket oly állásra kell alkalmazni, amelyre képessége és kedve van. S oda kell hatni, hogy aki mely állást elfoglal, annak feleljen is meg.

Azt vetik fel választóink, hogy szabadon választási jogaikkal nem élhetnek, részint a kandidáció, részint pedig az ajánlás végett egyesek által ide-oda elhordozott aláírások miatt! . . .

Az illetőknek ebben teljesen igazuk van. De ezen segíthetünk a következő módon és kell is segítenünk:

Ahogy a 12 új képviselői tag megválasztatik s az alakuló gyűlés megtartatik, tisztelt polgármesterünk a tisztí állomásokra való jelölés czéljából azonnal hívja fel a képviselőket, hogy egy-egy lapra mindenik írja le, hogy kiket minő tisztí állomásokra kíván; küldessék ki három tagu bizottság és szedje be a lapokat s vegye jegyzőkönyvre, hogy kiket hány képviselő ajánlott valamely állásra. Ezek közül a 3 legtöbb ajánlatot kapott vétessék fel ajánlatba a megválasztásra. Ami jegyzőkönyvre van véve s a képviselők által aláírva, mint ajánlat, a választásra kiküldött vármegyei tisztnek adassék által, s az így ajánlottak bocsáttassanak választásra.

Ily módon senki részére külön ajánlat nem kell; mindenki szabadon ajánlhatja valamely állásra meggyőződése szerint a legalkalmasabbat. De haragot és ránkort sem von magára, mivel az illető nem tudja, hogy őt ki ajánlotta vagy ki nem. De ily

módon minden állásra csak az lenne ajánlva és aztán megválasztva, akiben a közbizalom valódi központosul.

Némelyek a konkuzust ajánlják. Azonban a jelenlegi viszonyok között én a fennirt módot az államosításig a legezészerűbbnek s a bekét fentartónak vélem; tekintetbe vévén azt is, hogy így egy kellemetlen non putaremtól nem félhetünk.

Aztán ezen szelid, békés, de szigoruan igazságos és alkotmányos eljárás folytán senki sem mondhatja, hogy hosszas szolgálata után állásából kiejtetett; hanem igen eszközöltetik az, hogy mindenki oly állomásra választatik meg, amelyen a város javára képessége szerint a legtöbb szolgálatot tehet.

Többen kimondották, hogy a fenn említett eljárási módozaton kívánunk ajánlást tenni egyes tisztí állomásokra. Hátról-hátra hordozott ajánlasi iverknek alá nem írunk.

2. Ami a z országgyűlési képviselő-választást illeti, többen abban állapodtunk meg, hogy tekintélyes és módos egyént iparkodunk annak idejében megválasztani, aki Vizaknát méltólag tudja reprezentálni; aki Vizaknának javát, előmenetelet, feivirágzását előmozdítsa; aki mindenben nagylelkű pártfogónk legyen s pártfogásának kellő eredményeit is biztosan remélhessük. Ezek olyan pontok, amelyekben már is napról-napra többen egyetértünk, illetőleg megállapodunk. Amiknek nyomán a személyt véve is, rövid idő alatt meg fogunk egyezni. Hisz minden komolyan gondolkozó hazafi látja a veszélyt Vizaknán; és szegyenleni fogná, ha Vizaknának nem hozzá méltó képviselője lenne. — vagy egy „non putarem” történnék.

Polgártársaink nagy részében is meg van az e tekintetbeni nemes ambíció. Követik őket azt, aki őket rá nem szedte s akit látnak, hogy javukat akarta mindig, s ezután is a közjót eszközölni! . . .

Aztán idáig egyesültünk mindig, ha látuk a fenyegető veszélyt! . . .

Szentkatolnai Bakk Endre.

Verespataki levél.

Főterek, utca elnevezése. — Közös költségvetési előirányzat. — Oltáregyleti bál. — A király születés- és Szent István névnapja. — A róm. kath. templom tornya. — Egy derék pap. — Bevezetés kesergéssel és jámbor felsohajtással.

Folyó évi augusztus hó 4-én tartott és szép számmal látogatott rendes őszi közgyűlésében Verespatak derék képviselő-testülete egyhangulag, nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy az ujonan kiközvezett felső piactér országgyűlési képviselőnk s Magyarország nagynevű és nagy érdemű pénzügyminisztere: Lukács László, az alsó piactér megyénk nagy érdemű, fáradhatatlan főispánja: Zeyk Dániel és a piactól a Verespatak torkolatáig vezető utat megyénk általánosan tisztelt, szeretett, nagybecsült alispánja: Csató János nevével nevezi el. Maga-magát tisztelte meg a község, amidőn megyénk három ily nagynevű, nagyérdemű férfiaról nevezte el tereit, utját s ugyanakkor hálóját is ki akarta e szerény határozattal irántuk, kik annyi jóval, sokszor, mindig tapasztalt jó indulat és akarattal voltak községünk iránt, fejezni. Soká éljenek!

Ugyane gyűlésben terjesztette elé az előjáróság az 1897. évre előirányzott költségvetést. Bevételekpen: 9685 frt 07 kr. Kiadásakpen: 9508 frt 69 krt irányzott elő, tehát 168 frt 38 kr felesleget tüntet elő. Tekintve, hogy a költségvetés lehető leg-

realissabb alapon irányzottatott elő, bizton remélhető, hogy a fölőslég több lesz, ha csak valami nagy, előre nem látott költség közbe nem jön.

Az itthon szünidőző egyetemi és akadémiái hallgatók Szent István király napján a kaszinó termében és az oltár-egylet javára egy meglehetősen sikerült bált rendeztek. A „meglehetőst” az indokolja, hogy a bál csak erkölcsileg sikerült fényesen, de anyagilag — arányosítva a többi egyházak javára rendezett mulatságok tiszta jövedelmével — nagyon gyarlón, alig 20 frt tiszta jövedelmet mutathat fel, amely eredmény a róm. kath. vallásuk között — kik minden más felekezet által rendezett mulatságokon a jó czél érdekében mindig a legnagyobb számmal jelennek meg — nem szült valami jó vért, s a mulatságon távollétökkel tündöklő egyházak hívei az általuk rendezendő mulatságon e hatást valószínűleg meg fogják érezni. Nagy, véghetetlen kár az eddigi példás összetartást és egyetértést ily tündető módon alapjából megbolygatni. Eltértek ama szokástól, hogy a jelenlévőket megnevezem, mert akik jelen voltak, oly pompásan mulattak, hogy kár volna, ha valakit ki találnek feledni, vagy nem a kellő sorban megemlíteni, ezeknél e mulatság jó emlékét elrontanom.

A király születés-napját és Szent István király napját az egész Verespatak — mint eddig is — szépen megtünepelte. Az ünnepeket megelőző estéken Verespatak csinosan ki volt világítva. Az isteni tiszteletében az összes hivatalnokok, hatóságok, egyletek testületileg részt vettek az ujonnan és gyönyörűen kifestett róm. kath. templomban. Valóban szép is most e templom! Művészi izlés jellemzi. A négy evangélistát, Szent István és Szent Imre képeit, Szirmai akad. festő festette. A lourdesi szobor-csoportozat, valamint a barlang oly szép, hogy alig győzi az ember nézni és szépségeivel eltelni. Most tűnik ki a templom építésének fenséges szépsége. Ily szép templom nem sok van. Nagy és egyedüli érdeme ez Sneff József derék plébánosunknak, ki a neki szívesen följánlott bányásztartási jövedelmet nem magának, hanem e szép czélra takarította meg és ajánlotta fel, ki a kincstártól mint kegyurtól s másoktól e czélra segélyt eszközölt ki s lehetővé tette azt, hogy most büszkén mondhatjuk: Verespatakhoz hasonló népséggű és gazdagságu községekben ily szép, hazafias szellemben kifestett templom több nincs.

Ő is (a plébános) a napokban érte meg pappá való felszentelésének 25 éves évfordulóját. Ismert szerénységénél fogva csak másoktól — azt is kerülő utakon — tudta ezt meg az egyház-tanács, amely aztán testületileg sietett őt e napon meggratulálni s ugyanakkor áldásos és fáradhatatlan tevékenységeért neki köszönetet mondani. A derék pap a váratlan gratulációtól meglepetten könyes szemekkel, meghatva mondott szép szavakban köszönetet. Sok ilyen derék papot hazánkunk! Soká éljen!

Most bezárom unalmasságig hosszúvá vált leveletem; nem azért, mintha nem volna még tárgyam, amiről írni tudnék és szeretnék, de a jó közönség nem engedi; adót fizet, amit most az adószedő betegsége miatt nekem kell beszédnem, mely hivatal nem a legkellemesebbek közé tartozik, de szegény jó apám szavajárásával élve: „miért nem születtem püspöknek!”

r. l.

Vegyes hírek.

— **Hymen.** Kádár János marosújvári főbányahivatali számtiszt e hó 23-án jegyet váltott Dömök Luiza marosújvári tanítónővel. Dömök Erzsébet polgári iskolai igazgató kedves hugával.

— **Papválasztás.** A nagyenyedi ev. ref. egyház-község ifjabb papi állomására a választás keresztülvételével megbízott Sándor János nagyenyedi egyházmegyei esperes a választás határidejéül folyó évi aug. 31-dikének délelőtti 10 óráját tűzte ki.

— **Nagygyakorlat.** A Nagy-Enyeden állomásozó honvéd-zászlóalj a nagygyakorlatok megtartása végett e hó 23-án Javorik Lajos őrnagy állomásparancsnok vezénylete alatt vonult Maros-Ludasa, onnét Maros-Vásárhelyre.

— **A nagyenyedi állami polgári leányiskolában** és a hozzákapcsolt női munkatanfolyamon az 1896—97. tanévr. a beírások szeptember hó 1, 2 és 3-án d. e. 9—12. d. u. 3—5 óráig, a javító, felvételi és magánvizsgák 4-én eszközöltetnek.

— **Major József** jóhírű táncztanító, egy új ciklust nyit meg szeptember elején városunkban.

— **Meghívó.** Az erdélyi gazdasági egyesület választmánya 1896. augusztus hó 27-én (csütörtökön) d. u. 4 órakor ülést tart az egyesület hivatali helyiségében (Kolozsvárt, belkőzép-utca 11. sz.), melyre a tag urakat van szerencsénk meghívni. Az ülés tárgyai: 1. Mult július 24-iki ülés jegyzőkönyvének felolvasása, hitelesítése és jelentés a határozatok végrehajtásáról. (1697. III. 13.—1896. i. sz.) — 2. Pénztári jelentés július hóról és folyó költségek utalványozása. (1671. I. 158.; 1580. IV. 184; 1620. IV. 198; 1669. IV. 204.—1896. i. sz.) 3. Gazdasági egyesületek szövetsége. 4. Földművelési m. kir. miniszter leiratai: felhívás katonai lóvásár tárgyában; a kőbányai sertéspiacz tárgyában; a szarvasmarhák lebélyegzése tárgyában; fillokszera által elpusztított szőlők ügyében. I. (1585. II. 37; 1623. II. 39; 1664. II. 40; 1683. II. 41.—1896. i. sz.) 5. A mütárgya-raktár ügyében kiküldött bizottság jelentése. 6. Gazd. egyesületek kiáll. irodájának megkeresése a kiállított tárgyaknak a gazd. muzeum részére leendő átengedése tárgyában. (1636. I. 152.—1896. ikt. szám.) 7. A nyitramegyei gazd. egyesület megkeresése a végrehajtási törvény módosítása tárgyában. 8. Az ülés napjái beérkező tárgyak. 9. Indítványok. Kolozsvárt, 1896. aug. hó 25-én. Az elnökség.

— **Pótlovazás.** A magyar kir. marosvásárhelyi 9-ik honvéd-huszárezed löszükségletének fedezése végett Nagy-Enyeden a városház előtt ez év szeptember 16-án pótlovásár fog tartatni. Pótlovaknak 5 évet betöltött és 8 évet meg nem haladott, 158 c.-métertől 166 c.-méter magas, jól táplált, jól ápolt és jó testű lovak avattatnak fel.

— **Árlejtés.** A vezetésem alatti kir. törvényszék és a felügyeletem alatti abrudbányai, balázsfalvi, gyulafehérvári, marosújvári és nagyenyedi kir. járásbíróságok, valamint a helyi kir. ügyészség hiv. helyiségei és az ennek felügyelete alatt álló központi, ugyancsak az előbb megnevezett kir. járásbíróságok fogházhelyiségei fűtésére a jövő 1897-ik évben szükséges tüzi fa szállításának biztosítása céljából folyó évi szeptember hó 12-ik napján délelőtti 10 órakor az elnöki irodában szóbeli árlejtés fog tartatni, mely napra az érdeklődőket azon figyelmeztet

teléssel hívom meg, hogy az árlejtés megkezdésekor 50 frt bánatpénz leteendő. Az árlejtési feltételek az elnöki irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Gyulafehérvárt, 1896. augusztus hó 20-án. Dárányi h. kir. törvényszéki elnök.

— **Jókai és a Pesti Napló.** Augusztus 20-ikán Magyarország legrégebbi napilapja, a Pesti Napló, azzal a meglepetéssel szolgált olvasóinak, hogy külön ünnepi mellékletben kiadta azokat a vezércikkeket, amelyeket negyvenhét esztendő fennállása óta a Szent István-napokon közöl. Eltekintve attól, hogy ez a gyűjtemény valóban történelmi jelentőségű, mert mint egy gócpontban, meglátható benne az utolsó századdal egész története — másrészt páratlan a maga nemében, mert nincsen magyar újság, amely így tudná megmutatni, mennyire egy volt az ő multja az egész nemzet vágyaival és törekvéseivel. Magyarország ezeréves fennállásának ünnepén, amikor a nemzet és minden egyes fia emelkedett hangulattal tekint vissza a multba: a Pesti Napló joggal mondhatja el magáról, hogy a saját multjában az ünnepelő nemzet multjának egyik legszebb korszakát látja. S éppen azért a Pesti Napló ezuttal vezető helyen nem a szokásos politikai elmélkedést közli, hanem az ünnepi pillanatnak megfelelően, Jókai Mór, a koszos regényíró szoláztatja meg, aki ragyogó tollal írja le az ő dolgát a Pesti Naplónál s mint az utolsó századdal legnagyobb krónikása, megmutatja, hogy milyen szerepe volt az egész idő alatt a Pesti Naplónak a magyar nemzet nagy küzdelmeiben. Amikor ő a Pesti Naplónak bőséges szüretet kíván, ez nem egyszerű szólás-mondás, hanem elismerése annak az óriási munkának, amelyet a Pesti Napló sokáig, minden segítő társ nélkül is, híven és lelkiismeretesen végzett. Abban a helyzetben vagyunk, hogy mai tárcánkban Jókai Mórnak a Pesti Napló Szent István-napi számba írott gyönyörű visszaemlékezését egész terjedelmében közölhetjük.

— **Érdekes hamisítványok.** A papíros-pénz kiküszöbölése folytan forgalomba került sokféle ezüst forintok közt a nagy közönség alig tud eligazodni, miért is a pénzhamisítók lázas tevékenységgel üzik bűnös mesterségüket. A törökbecsei m. kir. adótárnok egy érdekesebb, újabb hamisítványról értesíti lapunkat. Ezek az „ezüst forintok” ugyanis, melyekből egyet a törökbecsei kir. adóhivatalnál lefoglaltak, 1883. évi jelzéssel vannak ellátva s habár osztrák veretűek, mégis „Bizalmam az ősi erényben” körirattal szerepelnek a „Viribus unitis” jelmondat helyett. — A pénzhamisítók a hamis frtosok mellett újabb hamis huszfilléreseket hoznak forgalomba. Ezek a hamisítványok britannia-fémből öntés útján készülnek, osztrák verésűek 1893. évszámmal. Ismertető jelük, hogy szürke, rajzuk elmosódott és a delej iránt közömbösek. A hamis huszfilléreseket valami erdélyi pénzhamisító banda készíti, mert Nagy-Szeben és Kolozsvár környékén vannak leginkább forgalomban.

— **A villamos favágás.** Poroszországban tudniillik megunták az eddigi eljárást, a nagy törzseknek fejszével való kidöntését és villamossal vágják ki a fákat. Az eljárás ugyanaz, amit a sebészeten már régebben gyakorolnak az amputálásoknál, mikor az eltávolítandó testrészt csontostulbőröstül levágják egy dróttal, melyet villamos árammal tesznek izzóvá. A porosz er-

dőgazdaságokban is ezt az eljárást kezdik követni. Erős galvánáramot bocsátanak át egy dróton, melyre két porcellánfogó is van erősítve, két munkás ezeknél fogva a drótot áthuzza a fatörzsön, melyet a folytonosan izzó drót derékben keresztülszeli. A legvastagabb törzsszel husz perc alatt elbánnak így.

— **A villamos vasutak fejlődése Európában.** Az „Industrie Electrique” szerint a mult évben az európai villamos vasutak hossza 305 kilométerről 700 kilométerre emelkedett. A vasutak száma 43-ról 70-re, az áram-erősség 10.550 voltól 18.500 voltra, végül a kocsik száma 538-ról 1236-ra növekedett. A legtöbb villamos vasut van ez idő szerint Németországban 366 kilométer. Utána következnek Franciaország 96.26, Anglia 62.80, Ausztria-Magyarország 44.90, Svájc 37.45, Belgium 21.70, Olaszország 15.85, Spanyolország 14, Oroszország 10, Szerbia 10, Svédország és Norvégia 6.50 és végül Románia 5.49 kilométer hosszúsággal.

Meteorologiai jelentés aug. 23-tól aug. 26-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő Napi max. min.
23	7	57.7	+20.4	—	0	—	
	2	54.8	+30.7	N ₁	1	—	+31.0 +16.0
	9	54.0	+22.2	NE ₂	1 ●	8.4	
24	7	56.9	+16.5	S ₂	10 ●	5.4	
	2	58.6	+15.2	NE ₂	10 ●	5.5	+19.0 +10.0
	9	62.1	+13.8	—	10	—	
25	7	64.0	+13.2	—	0	—	
	2	62.8	+21.4	S ₂	3	—	+23.0 +11.5
	9	64.8	+15.3	—	6	—	
26	7	64.8	+15.0	W ₁	0	—	
	2						
	9						

Kilátás: Derül: és melegedő idő.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milli méterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, △ = dara.

Apróságok.

Furesa okoskodás.

A beteg szól:

— Igazán nem fájdalmas a műtét?

— Oh, nem. Önnek nincs mitől félnie, szól az orvos, de rám nézve aggasztó.

— Miért?

— Látja, a világ rossz és rendesen az orvost okolja, pedig ki tehet róla, hogy ennél a bajnál a műtét tiz esetben legfeljebb kétszer sikerül?

Henczegés.

Bankár: Menjünk egy észak-tengeri fürdőhelyre.

Bankárné: Kérlek, keress valami nagyobb tengert.

Jó alkalom.

Gyakornok: Főnök ur, megdöglött a kanárimadár.

Kereskedő: Ugy? Irja ki az ajtó elé: Haláleset miatt végeladás.

Tanács

Költő: Vajjon hogyan tanulja meg az ember a hipnotizálást?

Orvos: Olvassa fel a médiumnak költeményeit; azoktól elalszik. Aztán megígéri neki, hogy nem olvas többet és ezért megtesz mindent, amit ön akar.

Szó szerint.

Nagybácsi (aki kövér, a sovány öcséséhez): No öcsém, nem szeretnék a bőrödben lenni!

Öcs: Miért, bátyám?

Nagybácsi: Mert nem férnek bele.

Lóvásár.

— Aztán nem felős ez a ló, Lőrincz gazda?

— Már hogy vóna felős, mikor három éczaka egymásután egymaga volt az istállóban!

— Osztán jámbor állat is?

— Jámbor? Hogyne volna jámbor? A mult héten is beszaladt a templomba.

Könnű ügy.

Az Áron zsidó iszonyuan átkozódik a vásárnál:

— A gyermekem essen torokgyíkba! a feleségem fuljon meg, de mindnyárt, ha minden rőfön legalább öt krajczárt nem vesztek.

— No jól van Áron, hát vágja le ezt a koczkás materiát. De mondja csak, hogy tudja ugy elátkozni ilyen haszontalanságért a feleségét, meg a gyerekét?

— Mboh? Hiszen nekem nincs is familiám!

A jó tanu.

Biró: Nem tett önnek ígéretet a rablásal vádolt Kovács József?

Tanu: De igenis nagyságos uram! Azt ígérte, hogy letöri a derekam, ha nem vallok mellette.

Közgazdaság.**Az országos ipari kongresszus.**

Már hetek óta serényen folynak az ezredeves kiállítás alkalmából szeptember hó 21. 22. és 23. napjain rendezendő gyáripari kongresszus előmunkálatai. Az eddigi értekezletek a kiállítási csoport-beosztás alapján több összefüggő csoport, illetve rokon iparág képviselőjének részvételével tartottak. Tekintve azonban az iparosság, de különösen a gyáripar körében jelentkezett és mind-egyre fokozódó érdeklődést, a kongresszus vezetősége indítatva érezte magát az egyes szűkebb iparágak képviselőit külön tanácskozássra felhívni, mely alkalommal tág tér nyílik az egyes szakmákat külön-külön érdeklő speciális kérdések alapos megbeszélésére. Lehetőleg mellőzve a gazdasági politika nagy alapvető kérdéseit, ezen kongresszus főképpen az egyes iparágak szorosabb értelemben vett fejlesztését vagy a fejlődést gátló akadályok elhárítását vette föl programjaiba. Az idevonatkozó és határozattá emelkedő konkrét javaslatok végrehajtását a kongresszust rendező országos ipar-egyesület fogja eszközölni.

Az ipari kongresszus iránt meglévő nagy érdeklődés legjobb fokmérje azon több száz jelentkezés, mely eddig már az ország kiválóbb iparosai részéről beérkezett. Ezen országos értekezlet imponáns keretére enged továbbá ama tény következtetni, hogy három külön tervezett szakkongresszus, egészen ide csatlakozva, ennek keretében óhajtja

az illető szakma kívánatait érvényesíteni. Javaslatok is szép számmal jöttek, bár azok zöme e hónap folyamán várható. Érdekes adatként emeljük ki, hogy a munkaviszony és általában a munkásügyet érintő szociálpolitikai kérdések számos felszólalás tárgyait képezték, amelyek aztán összevéve néhány önálló javaslatban fognak a kongresszus napirendjén szerepelni. Megjegyezzük, hogy az orvoslást igénylő ügyet, a megoldást igénylő kérdést éppen nem szükséges a maga teljességében kimeríteni, elég egy rövid levélben, esetleg néhány adat felsorolása kíséretében arra csupán rámutatni. Egyes iparostól alig lehet kívánni, hogy mindennapi elfoglaltsága közepette az általános iparpolitikával rendszerint összefüggésben levő ügyet minden oldalról megvilágítson, hanem a kongresszust előkészítő bizottság feladata, hogy a beérkező indítványhoz — amennyiben az további kidolgozást egyáltalában igényel — szakelőadót jelöljön ki.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a kongresszus tagjait a következő kedvezményekben részesíti:

a) Az összefüggő rendező-bizottságának megkeresése alapján a kongresszus minden egyes tagjának egy öt belépti jegyből álló fűzetet az ezért járó 2 frt 50 kr helyett 1 forintért boesájtott rendelkezésére.

b) Intézkedett az iránt, hogy a magyar királyi állam-vasutak igazgatósága az összefüggő rendező bizottságnak megkeresése alapján darabonként 1 krajczárba kerülő igazolványokat boesásson rendelkezésére, mely igazolványok alapján a kongresszus, illetve dísz-közpülés stb. tagja a magyar állam-vasutak és az ezek kezelése alatt álló vasutak vonalán I-ső osztályon 2-od osztályu, II-od osztályon 3-ad osztályu, III-ad osztályon pedig 2-od osztályu féljeggyel utazhatik.

Azonkívül a székes-főváros is intézkedéseket tett a kongresszus tagjainak minél olcsóbb elszállásolása végett.

Mindeme támogatások csak fokozhatják az iparosság ügybuzgalmát, amennyiben ebből kiderül, hogy a legfőbb tényezők is kiváló súlyt fektetnek a hazai ipar fejlődésére. Miután a kongresszus előkészítése, de különösen a kongresszusi tárgyak sokszorosítása és közreboesátása némi költséget igényel, a kongresszusban résztvenni kívánók tagdíjat tartoznak fizetni, mely személyenként 5 forintban állapított meg. Ennek fejében a résztvevők a szükséges jelvényt, nyomtatványokat, valamint a kongresszusról kiadandó művet díjmentesen kapják. A székes-főváros látványosságainak kedvezményes áron leendő megtekintése és egyéb szórakozások ügyében külön rendező bizottság fog eljárni.

A kongresszuson való részvétel iránti jelentkezések, valamint esetleges indítványok az országos ipari kongresszus előkészítő-bizottsága címére (Budapest, VI., Uj-utca 4. szám, I. emelet) intézendők.

Piaci árak.

Nagy-Egyed, 1896. aug. 23

Buza legjobb	1	véka	1-05
" közepszerű	"	"	—90
Kétszeres legjobb	"	"	—80
" közepszerű	"	"	—70
Rozs legjobb	"	"	—70
" közepszerű	"	"	—65
Zab legjobb	"	"	—40
" közepszerű	"	"	—35

Kukorleza (tengeri)	1	véka	—80
Burgonya	"	"	—85
Széna legjobb	egy szekér	"	5.—
Szalma legjobb	"	"	2.—
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	"	"	3-50
Cserfa 1 "	"	"	3-20
Tölgyfa 1 "	"	"	3-50
Faszén kemény	egy hektoliter	"	1-70
Marhahús	1 kilogramm	"	—36
Sertésbőr	"	"	—44
Szalonna	"	"	64—72
Dísznöszir	"	"	—75
Vöröshagyma	"	"	—10
Fokhagyma	"	"	—10

Csarnok.**Ezredévi himnus.**

Irta **Ábrányi Emil.**

Népek öre, népek atyja,
Áldva nézz le a magyarra!
Ezer év a tanuságunk,
Hogy helyünkön jól megálltunk!

Ez a szent föld a miénk s az is marad,
Mig lesz bennünk ész, erő és akarat!
Mig az égen csillag, a mezőn virág lesz,
Mig világ világ lesz!

Nemesak kardunk volt hatalmas,
Hős csatákban diadalmas!
Arra is volt szívünk, lelkünk,
Hogy nagyságot érdemeljünk!

A ki bántott, megbüntette férfiar,
De hóhérrá sohasem vált a magyar!
A kit leigáztunk, még azt is szerettük,
S testvérünké tettük!

Ezer éves küzdelemben
Vergődttél a sorssal szemben!
Most megállhatsz egy időre,
Nagy ünneplő pihenőre!

Higgy hazádban, mint Istenben a hívő,
Hidd, magyar nép, hogy még szebb lesz a jövő,
Virulóbb a nemzet ezer éves faja,
Büszke koronája!

Állj be bátran, Árpád népe,
Munkás népek versenyébe!
A dicsőség, a szabadság
Soha földed el ne hagyják!

Magyar legyen a legelső mindenütt,
Ott is, ahol a műveltség napja sűt!
Jó barát szeressen, ellenség csodáljon,
Hired édig szálljon.

Édes nyelvünk, szívbe hangzó,
Csendülj most, mint a harangszó!
A ki magyar, ünnepeljen,
Szépen szóljon, dalra keljen,
Magyar ajkról hadd röpüljön égre ma
Kárpátoktól Adriáig szent ima:
Hogy e nép, mely győzött száz s ezer veszélyen,
Mindörökre éljen!

Népek öre, népek atyja,
Áldva nézz le a magyarra!
Ezer év a tanuságunk,
Hogy helyünkön jól megálltunk!
Ez a szent föld a miénk s az is marad,
Mig lesz bennünk ész, erő és akarat!
Mig az égen csillag, a mezőn virág lesz,
Mig világ világ lesz!

Szudáni dolgok a közelmúltból.

Irta: **Talgás Áron.**

VII.**Hleks tábornok expedíciójának leveretése.**

A máhdi pedig rengeteg seregével, mely ismét a dühösségig volt feltüzelve, november 1-én indult ki Obeidből. Mig egyfelől halál volt, mindenkire kimondva, ki zászlóját

nem követi, másfelől ki lett hirdetve, hogy negyvenezer gyan (gennabeli angyal) segélye lett megígérve s az ellenség tökéletesen legyalázva lett, mint a melynek még soha egy győzelme sem volt.

Erre az ellenség nyugtalanítására küldött három emir sergeikkel s a máhdi tengeri nepe hatalmas vas-gyűrű gyanánt vette körül Hicks seregét; a Máhdi aztán chalifáival együtt Birke t-be húzódott biztos távolba, s ezzel megadták a jelt és parancsot a megszállásra.

Három napon át tartott ez (november 3., 4. és 5-én), míg a mintegy tízezeri sereg teljesen mindenestől meg lett semmisítve. Egy a lázadókhöz átpártolt szökevény, ki Abdullahi chalifával a csata közelében volt, azt beszéli, hogy úgy látszik, Hicks tábornok háromszor szedte össze magát, hogy átörje a szörnyű vas-gyűrűt, mely körülvette, mert 2 mértföldnyi távolban hulláik három nagy halomban voltak. Legnagyobb halom volt az, midőn 5-én az utolsó maradékot az európai tisztekkel s magával a tábornokkal együtt gyilkolták le.

Maguk a győzők mondták el, mily hősiesség ellentállást fejtettek ki kivált az európai tisztek. Hicks maga is folyton tüzelt revolveréből, míg töltényei elfogytak, aztán kardjával fogadta lándzsás megtámadóit, s midőn lova megsebesült, gyalog is addig védte magát, míg lándzsáktól átfúrta esését.

A hullákat aztán kifosztották, ruháikból kivették a dühös vadak még a hullákat is felvagdalták, hogy belső részeikben gyönyörködjenek, s aztán a hiénák és sasok táplálékaul hagyták. Hicks tábornok helyett a roppant nagy testű Seckendorf báró holttestének vágta le fejét s vitték el a Máhdinak győzelmi jelül.

A máhdisták hulláit összegyűjték (majdnem lehetetlen, hogy csak 350 lett volna), a Máhdi imádkozott felettük s aztán eltemették.

Hát hogyan verték volna le a szerencsétleneket, mikor bizonyos volt felőlük az, hogy míg alig voltak tízezeren a legalább 100.000 lázadó ellen, addig nem volt egyetértés egyfelől Hicks tábornok s az európai tisztek, másfelől Ala-ed-din pasa szudán parancsnoka közt? Amint a szintén elesett osztrák őrnagy Hertl megtalált bevezetetlen rövid naplójából utólag kitűnt, az európai tisztek már előre tudták, hogy rosszul fog az expedíció végződni. A tevék rosszul voltak megterhelve és gondozva s e miatt naponként százával hulltak el; a lovak már mind elhullottak, még mielőtt Bochadot elérték volna s nagyon nehéz volt Hicksnek oly katonaság felett rendelkezni, mely ezelőtt rövid idővel maga is mint lázadó küzdött a betolakodó angolok ellen, s melyet erővel kellett Szudánba küldeni. Aztán vezetői árulók voltak, legalább a Máhdi táborában nyilvános volt, hogy azokat megvásárolták és e miatt alkalmatlan terepen vezették őket. Nem volt kellő rend és erély a vízben és friss élelemben nagy hiányt szenvedők között (ha egy tehenet requiráltak, ez nagy esemény számba ment, s darabonként osztotta ki Hicks tisztjei közt), és mindezek folytán oly lehangoltság uralkodott a táborban, hogy — Hertl naplója szerint — a tábornok katonáinak kedvveredésére hiába adta ki a parancsot a zenészeknek a játszásra, rövid időn a zene magától megakadt. A katonák pedig elkéseredésük, lehangoltságuk és kimerültségükben rosszul lőttek, úgy, hogy az ellenség állítása szerint híres Krupp-ágyuk

golyói messze fejték felett repültek el, s köztük majd semmi kárt sem tettek. Miként utólag meglátszott, Hicks kétségbeesett kísérleteket tett, hogy fűrészek útján vizet kaphasson, s aztán alig 15 percznyi távolságra egy bő fulla (esővíz-gyűlem) volt, melyről a vezetők mit sem tudtak! S egyes bátrabb, vitéz férfiak példaadása is hiába való volt már, a hosszas fáradoalmas utazás és sok nélkülözés miatt kimerült katonákra nem volt többé lelkesítő hatása ilyeneknek sem! Hertl naplójának is november 4-én hirtelen vége szakad; a sok mindenfelől feljűk repülő golyók valamelyikének az ő elcsüggedt szívét kellett találnia!...

Az ágyuk, hullák és társzekerek mögött szétszortan elbujt — alig százat tevő — foglyot végre összegyűjtötték, hogy az El-Obeidbe leendő fényes bevonulásnál szerepeljenek.

Midőn aztán november 6-án a győzelmet hirdető 100 ágyulövést meghallották, szegény foglyaink reményesillaga is végkép letűnt, mert hogy a kormány még egy hatalmas serget felállithasson a Máhdi ellen, lehetetlennek tartották.

Tizenöt napig maradt a Máhdi Birkét-ben, hogy a zászmányt összegyűjtse. Sok ágyu, mitrailleur, sok Remington-fegyver, teméttelen sátorkaró, ásó és fejsze, sok pénz, ruhanyomul és óra került a kezébe. Ezt mind a betelmalba gyűjtötte s egyesektől a rabolt holmikat a legnagyobb kegyetlenkedés közt adatta vissza, többeknek a rablók közül kezeit, lábait is levágatva.

Végre aztán elűzte őket a feloszlásnak induit tengeri ember- és állathulja irtózatos bűze. És ekkor tartotta a Máhdi fényes győzelmi bevonulását El-Obeidbe; ilyen diadalmenetnek még nem voltak szemtanúi a szudániak!

Legelő a tarka zászlókat vitték, ezt a Fogarák*) ezrei követték a „La illah“ mormogó éneklése mellett és időnként egyesek a hegedűhősebbek közül a sorból kiugorva iszonyu üvöltéssel rázták meg véres lándzsáikat. Ezután jött a lovasság a három chalifával, időnként rövid pihenőt tartva, a midőn is egy-egy lovas szurásra szegzett lándzsákkal vágatva rohant előre s aztán örömmujongva tért ismét vissza. Erre a foglyok következtek. Hicks pasa seregének szomorú maradványai, a legtöbbje teljesen ruhátlanul és sebekkel borítva, a nép szitkai, átká és gúnyjai közt. Most az ágyuk következtek öszvérek által vontatva s az öszvérek legtöbbje ismét sebekkel borítottan. Végre aztán egy szép tevén maga a Máhdi következett, legdühösebb s rajongóbb hívei által követve a „Li illah“ egyhangú éneklése mellett. Az egész jelenet fölött pedig valóságos porfelhő lebegett! Hol a Máhdi elhaladt, hívei leborultak s a földet csókolták, az aszszonyok pedig valósággal kurjongatás-szerű hangon üdvözöltek!

Csakugyan istenítették a máhdit; voltak, kik látták a harcban segítségül jött angyalokat!

A hadi foglyokat, kik egyiptomiak voltak, később szabadon bocsájtották, de sokan mint koldusok pusztultak el Obeid utcaiban, a feketéket pedig a betelmál*) őreitől sorozták be, Hicksről nevezvén el őket, miként általában szokás a Máhdinál a rabszolgákat előbbi urok nevével elnevezni.

*) Lándzsás gyalog harczosok.

***) Kincstár.

A máhdi pedig még irtóztatóbb ur lett! Mindenfelé leveleket írt, hirdetvén fényes győzelmét, mint legfőbb jelét isteni küldetésének s ujalag felhíván mindenkit a törökök elleni harcra!

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Foulard-selymet 60 krtól 3 frt

35 krig méterenkint — japáni, chinai stb. — a legújabb mintázattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes HENNEBERG-selymet 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, esikos, kozkázott, mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal stb.) a megrendelt áru postabér és vámmentesen a hához szállítva, mintákat postafordultával küld: HENNEBERG G. (os. kir. udvari szállító) selyemgyára ZÜRICHBEN. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2).

A jegyzői teendőkhöz jártas, a magyar és oláh nyelvet értő, megbízható jegyzői irnokra, vagy e híján a jegyzői pályára készülő, egy nőtlen fiatal emberre volna szükségem.

E tárgyban ajánlatokat elfogad és választ ad

Vajasdón, 1896. évi aug. 24.

Tánczos János,
könyvjegyző.

808 1-2

3955—1896. k. i.

Hirdetmény.

Alulírt városi tanács ezennel közhírre teszi, hogy Nagy-Enyeden, főtér 34. sz. alatt, a régi iskola-épületben levő Domo-kos Béla-féle 2 szoba, 3 raktár és pinczéből álló bolthelyiség bérbe kiadó.

Ertekezhetni a városi gazdasági tanácsossal.

A városi tanács.

Nagy-Enyed, 1896. aug. 13.

Kovács Gyula,
polgármester.

806 3-3

Egy jó családból való fiu, ki egy vagy két gimnáziumot végzett, fűszer-, festék- és rövid-áru üzletembe tanonczul felvétetik.

Nagy-Enyed.

Harmath Miklós.

805—96. 3-3

Jroda: Főter 38. sz.

Telefon-sz. 5. és 6.

Cirner és Lingner

Papirzacskó- és Pénztári tömb Gyár,
Könyvnyomda vállalat

* * Nagy-Enyeden. * *

Modern berendezése, dús felszerelése
s jeles munkaerőinél fogva képes az
erdélyrészi hasonnemű vállalatokkal ver-
senyezni úgy az árak, mint a munkák
kivitele tekintetében.

A „Közérdek“

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike
a vidék legelterjedtebb lapjainak s mint
ilyen,

hirdetések közlésére
kiválóan alkalmas.

A nyomda
hét gyorsajtóval
működik.

Újdonságok
mindig nagy vá-
lasztékban.